

нальному, так і міжнародному рівнях. Вивоз державного капіталу з цих країн здійснюється переважно в розвиваючі країни, в першу чергу, в формі гуманітарної допомоги або як ліквідні кредити. Їх головною метою є не отримання прибутку, а прагнення забезпечити свої довготривалі політичні та економічні інтереси в розвиваючійся країні на перспективу. В останні три десятиліття отримало розвиток надання державних засобів розвиваючимся країнам як на двосторонній, так і багатосторонній основі. Для організації багатосторонньої фінансової допомоги та фінансування створено відповідні міжнародні, міжрегіональні та регіональні організації. Серед отриманих прямих іноземних інвестицій в промислово розвинені країни основною їх частиною є міжнародні корпорації, які контролюють близько 90 % всіх прямих іноземних інвестицій.

Кушерець Д. СВІТОВИЙ ДОСВІД ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Категорія „інноваційний потенціал” займає одне з ключових понять, які характеризують сучасну епоху, розкривають напрямки розвитку нинішньої цивілізації, ресурси, джерела і механізми суспільної трансформації.

В науковій літературі не бракує визначення „інноваційний потенціал”. Їх сутність зводиться до наступного - інноваційний потенціал – це сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни для забезпечення інноваційного розвитку країни.

Показниками інноваційного потенціалу є обсяг нагромаджених теоретичних та практичних знань у різних галузях суспільної діяльності, здатність використовувати та розповсюджувати ці знання, наявність кадрів високої кваліфікації в галузі науково-технічної та практичної діяльності, матеріально-технічна і фінансова база науки, необхідна для проведення дослідів, експериментів із впровадження нової техніки, продуктів, технологій, організаційно-управлінських форм та методів підготовки кадрів, розробки та розповсюдження інновацій тощо.

Використання досвіду закордонних країн при нарощуванні та якісному розвитку інноваційного потенціалу для України має ключове значення не тільки з огляду щодо європейської направленості реформ, які запроваджують в нашій країні. В країнах лідерах високих технологій (США, Японія, країни-члени ЄС, нові індустріальні країни та ін.) за багато десятиріч розвитку економіки інтенсивним шляхом вироблені та відшліфовані інноваційні моделі і механізми, склався інтелектуальний (інформаційний ринок), створена в цілому ефективна система стимулювання новачків і відповідний психологічний мікроклімат, що сприяє просуненню наукових ідей „від лабораторії до підприємства”. З метою дослідження умов, факторів та шляхів забезпечення високого рівня розвитку інноваційного потенціалу України ми приділили увагу в нашій статті вивченню досвіду країн-світу в підтримці інноваційного розвитку.

Так, протягом останніх років США посідають найвищі місця у рейтингах авторитетних міжнародних організацій. Ця країна лідирує у світовому виробництві основних наукомістких галузей: питома вага експорту високотехнологічної продукції в загальному обсязі продукції промисловості склала, за підсумками 2003 року, 32 % (для прикладу: Японія – 24%, Велика Британія – 31, Фінляндія – 24%). Завдяки високим витратам на НДДКР, які складають близько 50% загальних світових витрат, США в різний час належало майже 22 із 50% загальних світових витрат, США в різний час належало майже 22 із 50 макротехнологій, які утворюють світовий ринок високотехнологічної продукції [7].

Проте, коли в США був розрив між промисловою практикою, науковими дослідженнями та освітою. Економічну загрозу у 90-х роках для них представляла Японія, котра, не маючи власної фундаментальної науки, обігнала країну за темпами освоєння і виведення на міжнародні ринки наукових товарів. Її продукція стала витіснити американські товари і в самих США. В подальшому до Японії приєдналися НІК – Сінгапур, Тайвань, Південна Корея і Малайзія, кинувши тим самим серйозний виклик американській економіці. Вперше після кризи 1929-1933 рр., зниження економічної конкурентоспроможності американської економіки було визначено як загрозу національній безпеці. [1] Однак, конгресом, урядом, американськими вченими було уважно проаналізовано цю ситуацію¹. Результати тих далекосяжних висновків та рішень ми бачимо нині, коли вони вже пожинають плоди досягнень інформаційного суспільства.

Заслуговує на увагу також досвід ЄС по ліквідації розриву в інноваційній сфері. Принципово новим в міжнародних економічних відносинах стало створення Європейського інноваційного простору, за допомогою якого розв’язуватимуться наступні проблеми: дослідження та інновації, людські ресурси й мобільність; дослідницька інфраструктура; наука й суспільство [5].

Не буде перебільшенням зазначити, що в світовій економічній практиці існує ще чимало інших механізмів переходу до інноваційного шляху розвитку країни. Україні було б доцільно перейняти досвід Індії в дієвості та прибутковості її технологічних парків [3]; в Америці її державної підтримки та венчурного бізнесу [6], в Японії досвіду в фінансуванні інноваційних проектів [4], у Фінляндії активності її інституцій [2], а в ЄС формуванні спільного інноваційного простору, в силу того, що на сьогоднішній день країна самотужки не в змозі проводити масштабні наукові дослідження й наодинці розвивати прикладну науку. Тільки шляхом вивчення вже існуючих механізмів та моделей переходу країн лідерів технологічного прорыву на інноваційний розвиток, та шляхом вироблення власних – Україна буде спроможна подолати індустріальну зацикленість.

Джерела та література

1. Немчин О.В., Бутнік-Сіверський О.С. Сучасний стан інноваційного розвитку // Інтелектуальна власність. – № 1. – 2003. – С. 32–39.
2. Стасюк О. Підтримка інноваційної та винахідницької діяльності: фінляндський приклад // Інтелектуальна власність, науково-практичний журнал. – № 3. – 2003. – С. 48–50.

¹ Основний висновок, який було зроблено експертами США, полягав у необхідності сформулювати концепцію „національної інноваційної спроможності”. Здатність нації генерувати передові технології є передумовою забезпечення економічної безпеки національної економіки. Але, національна сприйнятливості до нововведень не може бути зведена лише до спонтанних досліджень і розробок інновацій, а має включати в себе все, пов’язане з сучасним виробництвом, маркетингом, збутом і з споживанням, а також з фінансуванням

3. Стратегія економічних реформ і соціального розвитку України (2004-2015) „Шляхом Європейської інтеграції” / Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон прогнозування НАН України, М-во економіки з питань європ інтегр України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
4. Commission comments on research infrastructures and the ERA // Cordis focus Supplement. – 2001. – N 169. – P. 1–2.
5. Histoire de la France industrielle. Sous la direction de Maurice Lévy-Leboyer. Larousse Bordas, 2003.
6. Kay J. Foundation of Corporate Success: How business strategies add value. – Oxford: Oxford University Press, 2004. – 416 p.
7. Mascitelli R. The Growth Warriors. Creatins Sustainable Global Advantage for America`s Technology Industries. Technology Perspectives, Northridge, Calif, 2003.

Лисаченко А.И., Куликова Н.А.

ИНТЕГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В УСЛОВИЯХ МЕЖДУНАРОДНОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

В мировой экономике отмечается тенденция к концентрации и глобализации производства, путем формирования крупных корпоративных объединений. Глобализация экономики приобрела решающее значение для многих стран мира. Под влиянием развития средств труда, новых технологий совершенствуются экономические отношения, происходят радикальные изменения в отношении собственности (особенно в странах с переходной экономикой). Экономически развитые страны пытаются различными способами укрепить свое монопольное положение на рынке, путем интеграции капитала в различные отрасли народного хозяйства, чем усиливают взаимозависимость стран мира. В этих условиях ни одно государство не может занимать пассивные позиции, тем более Украина, стремящаяся к вхождению в систему нового мирового порядка.

В современной экономической литературе отношение к глобализации неоднозначное. Известные украинские ученые отмечают в глобализации опасность для страны. Так, академик НАН Украины Ю Пахомов утверждает, что на почве глобализации происходит угрожающая деформация финансово-рыночных механизмов [1]. Не менее категоричную точку зрения по этому поводу имеет и член-корреспондент НАН Украины О. Белорус, по его мнению, глобальный капитал порождает мощные спекулятивные финансовые потоки, разрушающие экономику слабых государств и дестабилизирующие рынки даже сильных стран [2]. Развитие процессов глобализации и международной интеграции непосредственно отражается и на национальной экономике Украины, что делает актуальной проблему обеспечения национальной безопасности страны при усилении международных связей.

Одним из факторов углубления финансовой глобализации, в современных условиях, является экспорт капитала. Слияние финансового капитала с промышленным капиталом, и образование на этой основе интегрированных корпоративных структур отражает тенденции развития мировой экономики. Взаимозависимость основных видов капиталов достигла такой степени, что их автономное существование не представляется возможным.

Возможным способом преодоления негативных последствий глобализации могут выступать интеграционные процессы, которые на национальном уровне могут проявляться в формах создания промышленно-финансовых групп, совместных с иностранными инвесторами предприятий, территориальных и отраслевых интегрированных структур малого и среднего бизнеса и должны развиваться в направлении преодоления основных преград для вхождения Украины в экономическое международное сообщество.

Расширение Европейского Союза ставит перед Украиной два основных задания. Первое из них - необходимость ускорения экономических реформ в целом и реструктуризация производства. Возможность воспользоваться позитивными эффектами расширения определяется уровнем и динамикой развития украинской экономики, её способностью быстро адаптироваться к изменениям на международных рынках. Второе задание состоит в необходимости поиска новой модели сотрудничества с расширенным Европейским Союзом. Решение данных задач предполагает соответствующие внутренние мероприятия так и ответные шаги со стороны ЕС.

Именно крупные интегрированные структуры могут стать локомотивами, способными вывести экономику из кризиса, интегрировать в европейское и мировое хозяйство. Одной из форм проявления интеграционных процессов является создание интегрированных предпринимательских структур, промышленно-финансовых групп и финансово-корпоративных объединений. Основная причина интеграции предприятий состоит в стремлении получить и усилить синергетический эффект, то есть взаимодополняющее действие двух или нескольких хозяйствующих субъектов, совокупный результат которых превышает сумму результатов отдельных действий этих компаний.

Источники и литература

1. Пахомов Ю. Украина і виклик глобалізації // День. – 7 сентября. – 2001.
2. Белорус О. Императивы стратегии развития Украины в условиях глобализации // Экономика Украины. – 2001. – №11. – С. 5.

Лисенко А.О., Чумаченко Г.В.

СТАН ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНІ

Україна на нинішньому етапі свого розвитку впритул наблизилась до вироблення власної концепції регіональної політики, невід'ємною складовою якої повинна стати і регіональна транскордонна співпраця. Існуючий в Європі багаторічний досвід регіонального співробітництва є хорошим матеріалом для адаптування його на українському ґрунті. Перші спроби участі українських регіонів у транскордонних регіональних об'єднаннях показали слабкі місця як українського правового середовища, так і нестачу сучасних технологій управління подібними процесами. Сучасна концепція транскордонного співробітництва у сфері регіонального розвитку пропонує переосмислити застарілі уявлення про адміністративно-територіальний устрій країни, про жителів прикордонних територій, розвиток цих територій і їх проблемах. Які б шляхетні цілі не переслідували держави, будуючи й укріплюючи свої кордони, жителі прикордонних регіонів опиняються в зовсім не вигідному становищі, випробуючи на собі обмеження, пов'язані з пересуванням людей, товарів, ідей та послуг. До того ж, находячись на периферії країни, вони зазнають традиційну неувагу до них зі сторони центральної влади й стають заруч-